

אינו בברירה?

ר משאית הגדולה טיפסה בכביש הירושלמי. לפניה ואחריה טיטרו משאיות נוספות. המוני אנשים, רובם דתיים, הצטופפו בכיכר רוממה ולאורך רחוב יפו, בכון למחנה יהודה.

היום היה יום שבת. עם הופעת המכונית הראשונה, התרוקנו בתי הכנסת. תוך דקות מעטות, רבנים במגענות רחבות, בחורי ישיבה ארוכי פאות, נשים דתיות תבושות מספוחות ראש, השתוללו ברחוב מרוב התירגשות, צעקו וניפנסו בורעו תיהם.

ההמונים מנעו בעד המשאיות מלהתקדם. חיש מהר קפצו האנשים על המכוניות. כמה מהם היו עטופים בטליתות. הם חיבקו את הנוסעים מרוב אהבה. הצעירות הדתיות כיסו את פניהם בנשיקות נלוות.

איש מן הנוכחים לא ישכח את התמונה בנקה, אף שעברו מאז שמונה שנים. הימים היו ימי הי קרב על ירושלים. המשאיות השייכו לשירות האחרונה שעברה בשלום בכביש לטרון, ימים מעיי טים לפני פסח תש"ח, ביום הי שבת.

עתה שוב נמוש המאבק על ירושלים. שוב עומדים במרכזו שירות המשאיות הנוסעות בשבת. ושוב מרחפת על הקרב ההרגשה של "אין ברירה", ההכרה שזו מלחמה כפויה, מלחמת מגן שאין מנוס ממנה, ושיש לעמוד בה עד הסוף המר. לגבי האדם הבלתי דתי ברחוב, המייצג את הרוב הגדול במדינה, השאלה נראית פשוטה בתכלית. מיעוט קטן רוצה לכפות על הרוב בכוח הזרוע מנהגים ומגבלות שי אבר עליהם הכלול. נגד החוק ונגד שומרי החוק, נגד כל העקרונות היסודיים של חברה דמוקרטית, רוצה מיעוט זה להטיל את מרותו על העיר ועל הארץ.

אומר האיש הבלתי דתי: "איננו כופים עליהם דבר. אנחנו נותנים להם להתפלל, ולשמור על כל הי מצוות, ואפילו משחררים אותם מגיוס לצבא. אנחנו לא מכריחים אותם לנסוע בשבת. אולם הם לא מסתפקים בזה. הם רוצים לכו פות עלינו את אורח חייהם. לכן צריך ללחם!"

כל זה נראה נכון וצודק. כל אדם בלתי דתי מרגיש כך באופן אינסטינקטיבי. גם אני חזרתי על כך פעמים בלתי ספורות. דומה שבזה חוסל הויכוח — והוכן שהי הקרב למאבק.

אולם לפני שבוע קרה משנה שהיה צריך לעורר מחשבה שניה גם בלב אדם בלתי דתי. אחד הקצינים הגבוהים ביותר במשטרת ישראל, נציגה הרשמי של הממלה, הכריז באוזני ועדת חקירה רשמית כמה הכרזות האומרות דרשני.

הצעותיו של מפקד מחוז ירושלים, לוי אברהמי, היו חותכות. הוא הציע לגרש את נטורי קרתא מעבר לגבול, אם יסכימו לכך. אם לא, הציע לעקור אותם בכוח משכונת מולדתם, בה הם חיים זה כמה דורות, ולפור אותם בכוח ברחבי הארץ.

הדבר המדהים בהצעה זו, מפי אדם הלוכש את מדיה של המדינה, לא היה רק תוכנה. גם זה היה מספיק. כי שיטות אלה של דיכוי קולוניאלי קיצוני, דרכן כי דרך הגולם מפראנ. קל להכניסן לבית, אבל קשה מאד להוציאן חזרה החוצה. אחרי שישתמשו בהן למיגור נטורי קרתא, גדול יהיה הפיתוי להפעילן באותה יעיי

אינו נשואות לכסאות בכנסת, לקרייזורים של שריהממשלה (שהם קוראים להם "צרי הממשלה"). אין הם רשומים בתור השליחים לדרום אמריקה.

בכל רחבי הציבור הדתי המאורי גן ישנם רק שני פלגים, היכולים לעורר כבוד בלב אדם בלתי דתי. אלה הם שני הפלגים המהווים את הקצוות ההפוכים של ציבור זה: בני משקייהספר של סעד וטירת צבי מצד אחד, ואנשי נטורי קרתא מצד שני. כי הם

סמל התקופה

תמונה מפורסמת זו של פרעות ירושלים, מלפני כמה חדשים, הייתה גלים מסביב לכדור הארץ, פורסמה בכמה מן העיתונים הנפוצים ביותר בעולם. איש נטורי קרתא השליך את עצמו לפני מכונית המשטרה, נאסר בכוח על ידי שוטר מרוגז אחרי הפגנה סוערת.

מקיימים בגופם את אשר הם מטיפים לזולתם.

עד כמה שקשה הדבר לאדם בלתי דתי להבין, הרי נטורי קרתא רואים את עצמם לוחמים מלחמת הגנה מיואשת. הי חקפנות שלהם נובעת מכך.

הם באו לפני שלושה ארבעה דורות. הם היו הרויב בעדה היהודית בארץ. הם ראו בציונות החדשה את פרי השטן, שבא לחבל במלאכת ה'. אולם לגנד עיניהם התעצמו הציונים. בעזרת הכסף ובעזרת הכמות הם כבשו את השלטון בישוב היהודי, ואחר כך בארץ. הבנים זוננים את אמונת אבותיהם, והבנות צונקות למראה מספוחות הראש של האמהות. העולים החדשים, ברובם דתיים, מתבוללים בהוי זה; ובניהם, הנדבקים ברוח הצבירת ובסגנון הצבירי בשורות צה"ל, מרחיקים לכת בדרך זו.

אשר נראה לאדם בלתי דתי כתהליך טבעי וזריא של צמיחת אומה חדשה ותרכות חדשה על אדמת הארץ, נראה בעיני נטורי קרתא כמזימה זדונית להשמדת היהדות. כל בן המתגייס לצה"ל, כל בת המתאהבת בכחור חופשי,

דתי בגילגול הפוך — הרי הגיע הרגע לא דם ברדעת להיעצר באמצע ההסתערות ו לשאול את עצמו: לאן מובילה דרך זו?

בניגוד לדעתם של עכבריי עורף ו מצביאי כורסה, השנאה אינה יוצרת חיי לים טובים. השנאה מעבירה אנשים על דעתם, ממריצה אותם לעשות את המעשה הלא יכוון ברגע הלא יכוון. השנאה העיוורת לאוייב אינה מטרה העומדת יפה תחת הפגות מרסקות, ואין היא מכשירה אדם לי עמוד במבחן העלין של הקרבה והתמסרות.

החייל הטוב הוא החייל שאינו שונא, אלא אוהב — את מולדתו ואת הערכים שהוא מופקד עליהם. החייל הטוב הוא זה היודע בדיוק על מה נטוש הקרב, מה רוצה האוייב ומה רוצה הצד שלו. כי חייל זה מבין שאין מנוס מן המאבק, ומה מחיר התבוסה.

על כן, הבה ונסה לרגע קט לפרוץ בעד מסך השנאה המקיף את נטורי קרתא מכל עבר. הבה ונשתדל לרגע להבין מה בלבם, ואיך הם רואים את המאבק הזה. הדבר הראשון הבולט לעין הוא שהם כנים לחלוטין. בניגוד למפלגות הדתיות האחרות, הם לא הפכו את הדת לכוינס ואת הקדוש ברוך הוא לקרדום לחפור בו. עיניהם

נראים בעיניהם כמלה האיבר לעד לעדר ההולך ומצטמק.

מכאן מלחמתם גם בתחבורת השבת, הי עוברת בשכונות הדתיות. המראה של נוער צוהל, הלבש בבגדים והנוסע להתרחץ בשבת, אינו רק מרגיז אותם. הוא מסוכן בעיניהם. כי רוח זו יכולה להידיבק גם בבניהם ובבנותיהם הם.

אדם המאמין בזאת, קשה לוכא אותו בכוח הזרוע. כפי שלמדו הממשלות בכל רחבי העולם, קשה מאד לשבור בכוח האלות וסילוני המים מיעוט הבטוח לחלוטין בצדקתו. ככל שמיעוט כזה נדרף יותר, ככל שנשכר יותר מדמו, טבעו להק שות את עורפו. עמרם בלוי עצמו השתמש בדוגמה ציורית: ככל שהאש גוברת, כן נעשית הביצה קשה יותר.

כל המטיף לפתרון קל, אינו אלא שקרן או כסיל. אין פתרון קל.

אם יעברו נטורי קרתא את הגבול, יהיה הדבר נצחון מוסרי עצום לערבים. תמר נותיהם של יהודים דתיים, הבורחים ממדינת ישראל אל ממלכת הירדן המתקרמת, ימלאו את עתוני העולם. קשה לשער את הנזק לקרנות הציוניות.

אם ינסו לוכא את מרד נטורי קרתא בכוח זרועם של שומרי החוק, יהיה זה מאבק אינסופי. הוא יסתיים רק עם מותו של אחרון נטורי קרתא. אולי יהיו הפגנות מדי פעם, אולם שום הסתערות אלות ושום הגלייה טיטונית לא תשבר את רוחם של אותם הסבורים כי הם ממלאים את שליחות אלוהי ישראל עלי אדמות.

את זאת למדו כמה וכמה ממי שלות בהיסטוריה. את הפרטים אפשר למצוא בכל ספר היסטוריה הנלמד בבית הספר הממלכתיים במדינת ישראל.

ד פתרון שיימצא יכול להיות רק זמני, בלתי משביע רצון ובלתי יציב. אולם הוא יהיה עדיף על חוסר פתרון בכלל.

אני סבור כי ההצעה הנכונה ביותר היא לחלק את ירושלים לשכונות. כל שכונה יכולה וצריי כה להחליט אם היא רוצה בתחי בורת שבת או לאו.

ההחלטה כזאת לא צריכה להתקבל בדרך של משאומתן קואליציוני, בדרך של מקח וממכר בנוסח המגעיל המקובל, של קניג יות בין עסקנים. העקרון הנכון הוא עקרון של משאלים ישירי: בכל שכונה יחליטו התושבים עצמם בקלפי, בהכרעה סודית וישירה. אם יחליטו 60 או 65 אחוז של התושבים כי אינם רוצים בתחבורת שבת, תיאסר תחבורת השבת באותו אזור — פרט לנסיעת אמבולנסים, מכביאש ושרותים חיריים דומים.

ישנה הסתייגות אחת: אם שוכנת השכונה על עורק תחבורה חיוני, שאי אפשר לעקפה, יש להתיר את מעבר התחבורה בעורק זה. אולם דומני שאין כמעט שכונה בארץ שאי אפשר לעקפה. אפשר להיכנס לירושלים בכביש הדרומי, מבלי לעבור את כיכר רומ מה ומחנה יהודה.

פתרון זה טוב גם לכל עיר אחרת, וגם לכל בעיה אחרת. העקרון צריך להיות שווה בכל מקום: למנוע כל כפיה דתית, אפילו בכוח הזרוע — בתנאי שי ייעשה קודם לכן מאמץ קיצוני להבין את רגשותיהם של הדתיים ולספקם כמיטב היכולת, כל עוד אין הדבר פוגע בחרותו של הי זולת.